

Nová úprava insolvenčního práva

■ Zákon o konkurzu

Ačkoliv zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání (dále jen "zákon o konkurzu") prodělal za dobu své existence celou řadu dílčích i rozsáhlejších novelizací, zachovává jeho současné znění v podstatě původní koncepci, která nerespektuje pojetí a trendy moderního insolvenčního práva. Tato zastaralá koncepce se promítá do pojetí vzájemných vztahů mezi konkursními věřiteli, soudem a správcem konkursní podstaty, které charakterizují zejména nedostatečné pravomoci věřitelů a věřitelského výboru, nevyhovující úprava postavení správce konkursní podstaty, hypertrofované postavení soudu v konkursu, absence právní úpravy postavení tzv. nekonkursních věřitelů a uspokojování jejich pohledávek, a konečně také chybějící úpravu možnosti reorganizace dlužníka a nelikvidačních forem řešení úpadku vůbec.

Protože se v minulosti nepodařilo ani přes četné úpravy a rozsáhlé novelizace zmíněné nedostatky překonat, vydala se Česká republika cestou rekonstrukce úpadečného práva. Rekonstrukční proces byl pak završen přijetím zcela nového zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a jeho řešení (insolvenční zákon) jehož účinnost nastane dnem 1.7.2007, a který představuje zásadní změnu v dosavadním pojetí konkursního práva.

■ Insolvenční řízení

Nová právní úprava se snaží zvýšit efektivitu konkursního řízení, a proto umožňuje, aby některé instituty fungovaly již po zahájení insolvenčního řízení (v předstihu je možné podávat přihlášky pohledávek, soud může ustanovit předběžného správce apod.). Zahájení řízení má dále důležité důsledky pro omezení dlužníka v nakládání s jeho majetkem a umožňuje provést, neprodleně po podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení, potřebné kroky ke zjišťování majetkové podstaty. Tato etapa končí rozhodnutím, zda na straně dlužníka existuje úpadek a jakým způsobem bude řešen. Oproti úpravě v zákonu o konkurzu lze prostřednictvím nového zákona řešit nejen dlužníkův úpadek, ale také úpadek zatím pouze hrozící.

■ Způsoby řešení úpadku

Vedle tradičního konkurzu (který nadále přichází v úvahu u podnikatelských i nepodnikatelských subjektů), se jako nový způsob řešení úpadku koncipuje reorganizace, která má posílit sanační (nelikvidační) funkci insolvenčního řízení, a jejímž smyslem je zachování provozu dlužníkovy podniku. Reorganizace není zcela obecným postupem, který by mohl být využit v případě jakéhokoliv úpadku, ale do reorganizace může vstoupit pouze podnikatel, a to jen tehdy, jestliže jeho celkový obrat za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 100.000.000,- Kč nebo zaměstnává-li alespoň 100 zaměstnanců v hlavním pracovním poměru. Podstatou celého procesu reorganizace je soudem schválený reorganizační plán, který by měl sledovat zachování provozu dlužníkovy podniku, zajištění opatření k ozdravení jeho hospodaření, a to za průběžné kontroly jeho plnění ze strany věřitelů. Účelem reorganizace je rovněž uspořádání dlužníkových vztahů s věřiteli, které spočívá v postupném uspokojování jejich pohledávek.

Dalším, a v podstatě také sanačním způsobem řešení úpadku, je tzv. oddlužení. Přichází v úvahu jako řešení úpadku pouze u nepodnikatelských subjektů (a to jak fyzických, tak i právnických osob). Oddlužení se bude týkat především těch dlužníků, kteří nebudou schopni zvládnout splácení hypotéky, spotřebitelského úvěru či jiných obdobných dluhů a tato forma řešení úpadku jim tak umožní vyhnout se exekuci na jejich majetek. Podle insolvenčního zákona budou mít tito úpadci dvě možnosti. První varianta spočívá v dohodě s věřiteli a insolvenčním soudem na splnění dluhu ve splátkách s tím, že splácení může být rozloženo až na dobu pěti let, po kterou si dlužníci ponechají ze svých příjmů pouze životní minimum. Při této variantě jim však zůstane zachován jejich majetek. Druhá možnost spočívá v tom, že dlužníkovi sice zůstanou zachovány jeho příjmy, avšak za cenu zpeněžení jeho majetku. O možnosti oddlužení bude v každém případě rozhodovat insolvenční soud, který musí zvážit, zda nezajištění věřitelé obdrží alespoň 30% svých pohledávek a také zda touto formou není sledován nepoctivý záměr. Po splnění podmínek oddlužení soud dlužníka zbývajících závazků zbaví v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny.

Specifický postup insolvenční zákon předpokládá v případě tzv. nepatrného konkursu, o kterém může soud rozhodnout tehdy jestliže dlužníkem je fyzická osoba, která není podnikatelem nebo pokud celkový obrát dlužníka za poslední účetní období předcházející prohlášení konkursu nepřesahuje 2.000.000,- Kč a dlužník nemá více než 50 věřitelů. Takovýto konkurs pak probíhá podle rozhodnutí schůze věřitelů, případně podle zjednodušených pravidel stanovených insolvenčním zákonem s tím, že insolvenční soud může, není-li to v rozporu s rozhodnutím schůze věřitelů, stanovit pro průběh nepatrného konkursu další odchylky.

■ Moratorium

Institut moratoria má nahradit stávající právní úpravu ochranné lhůty, která se v praxi příliš neosvědčila a navazuje na odlišnou konstrukci úpadku a na zavedení definice hrozícího úpadku v novém insolvenčním zákonu. Moratorium má zajistit ochranu dlužníka - podnikatele, ohledně něhož již probíhá insolvenční řízení, a to po dobu tří měsíců, která je určena k tomu, aby v jejím průběhu dlužník odvrátil vlastními prostředky stav úpadku nebo úpadek hrozící. Návrh na moratorium může být podán před i po zahájení insolvenčního řízení. Institut moratoria není možné použít v případě dlužníka, který již nepodniká (právnícká osoba v likvidaci).

■ Postavení věřitelů a dlužníka

V novém insolvenčním zákoně se velmi výrazně posiluje postavení věřitelů. Zatímco podle dosavadní úpravy mohou věřitelé aktivněji zasahovat až v pozdějších fázích započatého konkursního řízení, předpokládá nový zákon jejich účast již od samotného počátku. Věřitelé budou mít především přímý vliv na výběr osoby insolvenčního správce, neboť na nejbližší věřitelské schůzi po přezkumném jednání mohou insolvenčního správce ustanoveného soudem (konkrétně předsedou insolvenčního soudu) odvolat z funkce a usnést se na správci novém. Posíleno je i postavení tzv. zajištěných věřitelů, jejichž pohledávky se uspokojují ze zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla jejich pohledávka zajištěna. Oproti dosavadní právní úpravě není jejich uspokojení omezeno výší 70% výtěžku ze zpeněžení (prodeje) věci či jiné hodnoty, která byla předmětem zajištění. Při jejím zpeněžování je insolvenční správce navíc nově vázán pokyny zajištěného věřitele (zajištěných věřitelů).

Insolvenční zákon se dotýká nejen postavení věřitelů, ale zásadně modifikuje i právní postavení dlužníka, když některé účinky dosud spojované s prohlášením konkursu nově spojuje již s podáním návrhu na konkurs (zveřejněním usnesení o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku). Dlužník je od tohoto okamžiku povinen zdržet se nakládání se svým majetkem, pokud by mělo jít o podstatné změny ve skladbě, využití nebo určení tohoto majetku anebo jeho nikoli zanedbatelné zmenšení, přičemž toto omezení se netýká úkonů nutných k provozování podniku v rámci obvyklého hospodaření k odvrácení hrozící škody, k plnění zákonné vyživovací povinnosti a ke splnění procesních sankcí.

■ Insolvenční správce

Osobami správců se nyní zabývá zvláštní zákon, kterým je zákon č. 312/2006 Sb. o insolvenčních správcích, který nabývá účinnosti rovněž dne 1.7.2007. Insolvenčním správcem, který je podle nové úpravy spíše určitým zástupcem věřitelů než pomocníkem soudu, jak tomu je nyní, se může stát fyzická osoba, veřejná obchodní společnost, zahraniční obchodní společnost nebo zahraniční sdružení. Osoby oprávněné vykonávat činnost insolvenčního správce se zapisují do seznamu insolvenčních správců vedeném v insolvenčním rejstříku. Podmínkou pro výkon funkce insolvenčního správce je složení zkoušky insolvenčního správce, respektive rozdílové zkoušky v případě některých odborných profesí (advokáti, daňoví poradci, auditoři nebo notáři). Zákon o insolvenčních správcích ukládá správcům obecnou povinnost soustavně se vzdělávat a prohlubovat své odborné znalosti pro řádný výkon insolvenčního správce.

Kromě postavení insolvenčního správce upravuje nová právní úprava také postavení předběžného správce, kterého soud může ustanovit ještě před rozhodnutím o úpadku dlužníka. Po vydání rozhodnutí o úpadku se předběžný správce stává insolvenčním správcem

s plnou pravomocí, nestanoví-li soud v tomto rozhodnutí jinak. Soudem může být jmenován také oddělený insolvenční správce, který je ustanoven pouze pro určité úkony v insolvenčním řízení, pro které je primárně ustanovený insolvenční správce vyloučen z důvodu svého poměru k některému z dlužníkových věřitelů nebo k některému ze zástupců dlužníkových věřitelů. Zvláštního insolvenčního správce soud ustanoví v případě, kdy je nutné v rámci insolvenčního řízení řešit zvláštní problematiku vyžadující odbornou specializaci.

■ Insolvenční rejstřík

Insolvenční zákon zavádí zcela nový institut insolvenčního rejstříku, který představuje jednu ze základních změn, kterou přináší nové konkurzní právo. Jde o veřejně přístupný, elektronický informační systém veřejné správy, jehož provozovatelem je Ministerstvo spravedlnosti. Prostřednictvím insolvenčního rejstříku se zveřejňují písemnosti stanovené insolvenčním zákonem, a dále se do něj vkládají všechna podání a listiny učiněná v rámci insolvenčního řízení, takže je možné se jeho prostřednictvím seznámit s obsahem konkurzního spisu. Rejstřík zahrnuje také seznam dlužníků a seznam insolvenčních správců.

■ Závěr

Přijetí zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) představuje završení dlouhé cesty, na kterou se Česká republika vydala již před několika lety. Již v roce 2001 byl vládou schválen věcný záměr tohoto zákona v souvislosti s budováním jednotného modelu konkursního práva v rámci EU. Zákon zohledňuje také komparační studie obdobných úprav v ostatních zemích, zejména pak v USA a Německu a měl by tak splňovat požadavky kladené na úpravu úpadkového práva v ostatních evropských zemích a současně odpovídat specifickým nárokům právně ekonomického prostředí České republiky. Nová právní úprava zásadně mění přístup nejen k problematice úpadku podnikatelských, ale i nepodnikatelských subjektů, a měla by především více motivovat dlužníky k překonání jejich úpadku.

Upozornění: Výše uvedené informace mají pouze obecný informativní charakter a nejsou komplexním vyčerpáním zmíněných témat. Jejich účelem je pouze upozornit na nejzávažnější body novelizací a změn. Jakékoliv nároky na odškodnění za kroky podniknuté na základě těchto informací nebudou akceptovány. Použijete-li informace v tomto materiálu obsažené, budete tak činit pouze na vlastní riziko a odpovědnost.

Informace z tohoto materiálu prosím neužívejte jako základ pro konkrétní rozhodnutí a využijte vždy našich profesionálních služeb kvalifikovaných odborníků.